

VERSCHEEN

Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

ZATURDAG 24 SEPTEMBER.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . .
Voor de overige steden des Rijks . . . . .

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZONN, te 's Gravenhage.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen,
per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het
abonnement f 60, Ned. Cour.

Brieven naar het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

Het adres der Eerste Kamer.

De Eerste Kamer heeft haden haar adres van antwoord op de Troonrede, zonder eenige discussie, met algemeene (23) stemmen aangenomen. Deze stilzwijgende aanneming wordt door ons geschilderd als blijk van staatkundige wijsheid en voorzigtigheid te zijn. Het tijdperk van hartstogtelijkheid, door de Regering in het leven geroepen, is door haar, blijkens de Troonrede, ook gesloten geworden. De Eerste Kamer heeft derhalve wel gedaan, om, bij de opening der nieuwe zitting dat onzalige tijdperk zoo mogelijk weg te denken, en zich op een onpartijdig en gereserveerd standpunt te plaatsen. De, bij de optreding van het Ministerie aangekondigde tegenovergestelde rigting is, wanneer men de wet op de herengootschappen uitzondert, tot nog toe uit geen enkele regerings-maatregel gebleken: integendeel, tot dus ver schijnt de Regering, als 't ware gretig in de voetstappen harer voorganger te treden. De Eerste Kamer heeft dan ook — te regt, meenen wij — alles vermeden, wat in deze oogenblikken tot nieuwe staatkundige discussiën aanleiding kon geven. Zij zal de Regering willen zien handelen: tot zoolang reserveert zij zich haar oordeel.

Is echter het adres onbeduidend? Wij gelooven het niet. Wie dit staatsstuk aandachtig leest en overweegt, zal moeten erkennen, dat er, zonder bepaalde goedkeuring van het tegenwoordig Ministerie, toch diepen zin en beteekenis in ligt.

Het adres bestaat, gelijk de Troonrede, uit twee hoofdbestanden. Het werpt, door de schildering van den toestand des lands, een terugblik op hetgeen door het afgetreden Ministerie is verrigt; en het vestigt de aandacht op 't geen de tegenwoordige Regering betreft of door haar is aangekondigd.

„die de vorige Regering, om te komen op hetgeen zij mocht verrigten, en om haar bestuur door den bijstand der Voorzienigheid, is tot stand gebracht.”

Dankbaar worden door de Eerste Kamer erkent de verschijnselen van welvaart, die zich in den huishoudelijken toestand van het Rijk voordoen. „Op hoogen prijs stelt zij eene afdoende verbetering van den staat onzer rivieren”. Zij verblijdt zich in de ontwikkeling van landbouw en nijverheid en in alles wat eene verbeterde en versnelde gemeenschap zoo binnen 's lands als met het buitenland kan bevorderen. De ondernemingsgeest der ingezetenen wordt toegejuicht: „die thans een meer dan gewoon voedsel vindt in den aanleg van nieuwe werken en in de gunstige uitkomsten, welke de reeds tot stand gebrachte opleveren”. Overdeeld is de belangstelling die de volksgaate droogmaking van het Haarlemmermeer wakt ook onze onbegrijpde belangstelling. Wij hopen dat de maatregelen door de Regering ten aanzien van den invoer der eerste levensbehoeften genomen, zullen medewerken om overdreven duurte te verhoeden en wij verhoopen ons dat de uitbreiding van handel, fabriekwezen, scheepvaart en scheepsbouw ook het hare zal toebrengen, om het volkswaard te schragen en de volkswelvaart te verhoogen.

„door onze zeemagt aan de nationale scheepvaart en aan het onderhouden van belangrijke betrekkingen buiten 's lands verleend.”

Wij twijfelen of het afgetreden Ministerie, indien het nog aan het bewind zich bevond, wel krachtiger goedkeuring op zijne handelingen en op de uitkomsten, onder zijn bestuur verkregen, zou hebben kunnen verlangen. Na zoo veel verguizing van verschillende zijden, strekt het tot eer eener Nederlandsche Vertegenwoordiging, dat zij het goede erkent, waar het ook gevonden wordt.

Het tweede gedeelte van het adres, dat betrekking heeft op hetgeen in de Troonrede van de tegenwoordige Regering is gezegd of door haar of onverholen of ingewikkeld is aangekondigd, is minder stellig. Er heerscht eene zekere vrees in, om den geringsten schijn van goedkeuring te geven; hier en daar is zelfs een poging van voorloopige afkeuring te bespeuren.

„De Eerste Kamer spreekt van eene wijze staatkunde, en dat, in den mond van een kleinen Staat als de onze, de verklaring, dat men eene vredehevende staatkunde is toegedaan, van alle beteekenis en gewigt is ontbloot, en alleen van overschatting van zijn invloed en vermogen getuigt. Terwijl de Regering slechts constateerde, dat er „gelegenheid was” om geene poging te verzuimen” spreekt de Eerste Kamer in stelliger zin, van het bevorderen van de uitbreiding van het vrije handelsverkeer.

Bij de zoo bepaald uitgedrukte goedkeuring van den toestand des lands en der middelen, die daartoe hebben geleid, springt, juist omdat zij in dezelfde zinsnede is opgenomen, de verklaring der Eerste Kamer te meer in het oog, dat zij „hoopt”, dat de maatregelen door de Regering ten aanzien van den invoer der eerste levensmiddelen genomen „zullen medewerken om overdreven duurte te verhoeden.” Dat hopen van de Eerste Kamer drukt in geen deele het vertrouwen uit, dat de maatregel der Regering, en volgens de Troonrede bepaald strekkende: „om den invoer der eerste levensbehoeften verder van belemmering te ontheffen,” de vruchten zal dragen, die de Regering er zich van voorstelt. De Kamer hooft slechts dat de Regering niet verzuimden zal.

Reeds bij onze beoordeeling van de Troonrede hebben wij doen zien, hoe in de woorden der Regering de aankondiging van eene verhooging van het budget van oorlog lag opgesloten. De Eerste Kamer antwoordt op deze bedekte aankondiging dat, alhoewel ook zij het verhoogen van den graad van geoeffendheid der landmagt wenschelijk acht, dit slechts behoort te geschieden voor zoover de middelen het toelaten.” Eene terugwijzing, vrij onbewimpeld, meenen wij, binnen de grenzen van het bestaande budget.

Ten aanzien van een ander gewigtig punt heeft zich de Eerste Kamer geheel gewijvaard tegen eenige voorstellen, die later uit te brengen omdiel. De Troonrede had er van gezegd, dat aan de Kamers nieuwe voorstellen tot „voorzette delging van 's lands schuld” zouden worden aangeboden. Hier was dus een maatregel van amortisatie aangekondigd. De Eerste Kamer zegt: „het zal ons hoogst aangenaam zijn, nieuwe voorstellen tot verligting van een drukkenden rentelast te ontvangen”. Zij wenschte alzoo, in het adres, niet incidenteel de beslissing uit te lokken van het groote vraagstuk, betrekkelijk de beste wijze, om de baten der Schatkist ter verligting van den rentelast aan te wenden.

Eindelijk gewaagde de Troonrede van het vertrouwen dat „deze zitting de gelegenheid schenken zal, om belangrijke onderwerpen van wetgeving tot afdoening te brengen”. „innigen wensch dat de ontwerpen van wet, wier indiening de Grondwet voorschrijft, en die welke het belang des Vaderlands eischt, door uwe Regering met onafgebroken zorg zullen worden voorbereid.” De tegenwoordige Regering zal, om aan dezen billijken wensch te voldoen, vooral de aandacht kunnen vestigen op de wet op het armbestuur, waarvan wij aangehouden hebben, dat de bearbeiding den heer VAN REENEN zoo bijzonder gemakkelijk moet vallen.

Trekken wij de denkeelden, in het adres der Eerste Kamer nedergelegd, te zamen, wij verkrijgen de slotsom: duidelijke, onoverdeeld goedkeuring op de daden van het vorig bewind; aarzeling, schuchtheid, groote mate van reserve ten aanzien van het tegenwoordig Ministerie. Zoo ziet men, dat de Vertegenwoordiging des Volks, handelt zij staatkundig en voorzigtig, gelijk nu de Eerste Kamer, ook na een knikkend ministerieel programma, blijft zeggen: „Wij wachten op uwe daden!”

Het adres der Eerste Kamer (reeds in een groot gedeelte onzer oplage van gisteren medegedeeld) luidt aldus:

SIRE!
1. Met levendige belangstelling heeft de Eerste Kamer der Staten-Generaal, na een lang tijdsverloop, Uwe Majesteit wedermaal zien verschijnen in het midden der Vertegenwoordiging van het Nederlandsche Volk, dat steeds van de hartelijksche genegenheid en genachtheid aan zijnen Koning trefende blijken geeft.

2. Wij verblijden ons over het voortduren der goede verstandhouding van Uwe Regering met de overige Mogendheden, en schatten op hoogen prijs dat de uitbreiding van het vrije handelsverkeer ook door eene wijze staatkunde wordt bevorderd.

3. Het gunstig getuigenis door Uwe Majesteit bij vernieuwing afgelegd omtrent de zee- en landmagt, werd door ons met genoegen vernomen. Wij waardeeren de ondersteuning door onze zeemagt aan de nationale scheepvaart en aan het onderhouden van belangrijke betrekkingen buiten 's lands verleend. Wij achten het, voor zoover de middelen het toelaten, met Uwe Majesteit wenschelijk, dat gepaste maatregelen worden genomen, om den graad van geoeffendheid der landmagt te verhoogen.

4. Wij beseffen levendig dat de welvaart van het Vaderland in naauw verband staat met den voorspoed der kolonien en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, en verheugen ons daarom te meer, dat haar toestand in 't algemeen gunstig mag worden genoemd. Onze wensch is, dat de rust in de binnenlanden van Sumatra niet verder gestoord en op Borneo hersteld zal worden, en dat de sporen der zware ramp, welke den Molukschen Archipel heeft getroffen, allengs moge worden uitgewischt.

Dankbaar erkennen wij met groote belangstelling de verschijnselen van welvaart, die zich in den huishoudelijken toestand van het Rijk voordoen. Eene afdoende verbetering van den staat onzer rivieren wordt door ons op hoogen prijs gesteld. Wij verblijden ons in de ontwikkeling van landbouw en nijverheid en in alles wat eene verbeterde en versnelde gemeenschap zoo binnen 's lands als met het buitenland kan bevorderen. Wij juichen den ondernemingsgeest der ingezetenen toe, die thans een meer dan gewoon voedsel vindt in den aanleg van nieuwe werken en in de gunstige uitkomsten, welke de reeds tot stand gebrachte opleveren. Het zoo grootsche werk der volksgaate droogmaking van het Haarlemmermeer wakt ook onze onbegrijpde belangstelling. Wij hopen dat de maatregelen door de Regering ten aanzien van den invoer der eerste levensbehoeften genomen, zullen medewerken om overdreven duurte te verhoeden en wij verhoopen ons dat de uitbreiding van handel, fabriekwezen, scheepvaart en scheepsbouw ook het hare zal toebrengen, om het volkswaard te schragen en de volkswelvaart te verhoogen.

6. De gunstige staat, waarin de openbare geldmiddelen verkeerren, wordt door ons met voldoening waargenomen. Hebben onvoorzene omstandigheden de uitvoering der wet tot rentevermindering belet, het zal ons hoogst aangenaam zijn nieuwe voorstellen tot verligting van den drukkenden rentelast te ontvangen.

7. Wij hechten groot gewigt aan het vertrouwen, dat Uwe Majesteit, dat deze zitting de gelegenheid schenken zal, om belangrijke onderwerpen van wetgeving tot afdoening te brengen. „innigen wensch dat de ontwerpen van wet, wier indiening de Grondwet voorschrijft, en die welke het belang des Vaderlands eischt, door Uwe Regering met onafgebroken zorg zullen worden voorbereid.”

8. De Eerste Kamer gevoelt indig dat het welzijn van het dierbaar Vaderland in vele opzichten afhangt van hetgeen Uwe Majesteit in gemeen overleg met de Staten-Generaal ook in deze zitting zal besluiten. Moge de Allerhoogste tot dat gewenschte doel onze eendragtige pogingen leiden en zegenen!

Nederlanderachtigheden.
Het is inderdaad met die heeren „dezerzijds” gelijk te regt te komen.
Na overname van het artikel uit den „Nederlander”, waarop van de zijde van Nederland het „Nederlander” de Leeuwenorde aan den Franschen in Nederland tenl. Zaken, gevolgd is, vroeger „Nederlander” daar niet eenig citaat uit „Nederlander” had te stellen.
Zie nu de onhandigheid van dat onvruchtbaar blad.

Het geeft een citaat uit de werken des meesters, waarvan de laatste regels luiden.

Het mensdom, prooi van pech, van hongers, borlegspaan, Verdween, als 't tarwegraan gebukt door hevelslagen, Als 't woud, van 't weideid dat stam en loten van Doorwandeld op den wiek van 't bolle stormgeweld. De vader schreit om 't kroost, scheurd uit knellende zinnen; De moeder zwijmt van smart, stikkende in haar keel; De bruid vraagt gade, steun van 't bange keel weerom; Daar is geen vrijheid meer, geen recht, geen eigendom. De klachten steigen tot den hemel, en bewolken. De zon; die 't nazicht went van d' ondergang der wolken. Ja, trotsche willeke, gesloeg tot zijk' top, Driegt ons den vloeknaam zelfs, den naam van FRANSCHMAN, op!

En hierop volgt:

De Tijd van 17 September voorzag wel dat ons geen trefend citaal zou ontbreken. De Grondwet schijnt met de meesterstukken der Nederlandsche letterkunde minder bekend.

Wat was onze meening? dat, hoe verschillend van politieke rigting, wij in dit land één zouden zijn in de handhaving onzer eer naar buiten, één in den afkeer van vreemde invloeden, één in de weerzin tegen Fransche heersching, één in de herinnering aan het tijdperk onzer vernedering en rampen, één in den wil om terugkeer daartoe, onder welken vorm men te willen verhoeden met alle krachten.

Wij wenschten den Nederlander op dit punt te sonderen — met hem eene diplomatieke aanraking te hebben. En vroegen ter kennisgeving zijner gezindheid een citaat uit Bilderdyk.

Waarom? omdat de anti-revolutionaire meester zich zelven op dit punt ook niet altijd gelijk is gebleven, en wij te wel met de meesterstukken der Nederlandsche letterkunde bekend zijn, om niet te weten, dat van dezelfde anti-revolutionaire leer over den vloeknaam van franschman, en den lofzang op den franschen overheerscher werd gehoord.

In nu ten antwoord zoo'n keffetigen afbeet.

Indedaad, wij moeten twijfelen of de lijnheid in het opvatten, waardoor men met één woord soms zou kunnen velstaan, bij de redacteur van dat blad wel zoo groot is.

Buitenland.

ENGELAND.

Van het verblijf van den minister Russell in de nabijheid der stad Greenock, in Schotland, hebben de stedelijke overheidspersonen dien staatsman een openlijk eerbewijs gegeven, door hem plegig een adres aan te bieden, waarin zij hunne hooge achtung voor zijn persoon betuigen, en hem dank zeggen voor de vele gewichtige diensten, die hij aan dit Rijk heeft bewezen. De minister heeft, na het aanbieden van dit adres, te midden van eene zeer talrijke menigte ingezetenen, het woord gevoerd, en zich over eenige openbare aangelegenheden uitgelaten. Met betrekking tot het buitenland zei hij hoofdzakelijk het volgende: „Ik vertrouw, dat niemand onzer zal vergeten, dat dit Rijk eene belangrijke plaats onder de volken op aarde bekleedt. Niet eens, maar dikwerf heeft hetzelve zich op den voorgrond gesteld, om tegen onderdrukking tegenstand te bieden, — om de onafhankelijkheid van zwakkere natien te handhaven, — om de volken te verdedigen tegen degenen, die hun de vrijheid en het welzijn om zich zelven te besturen, trachten te ontzamen. Het is niet dat deze roeping niet door ons vergeeten zal worden, dat wij ons niet sterker behouden en welvarender te maken, dat wij in zulke omstandigheden behoort men de pligten tegen de wereld, jegens het geheele mensdom, niet te verzuken, welke Groot-Britannie tot dusver vervuld heeft. Laat ons die pligten, indien het mogelijk is, door middel van onzen zedelijken invloed vervullen, terwijl wij trachten de onwaardbare zegeningen des vredes te bewaren. Maar ik oordeel, dat, indien de vrede niet gehandhaafd kan worden met eere, het niet meer vrede is; dan bestaat slechts een wapenstilstand, en wel een gewaarlijke wapenstilstand, die door anderen opgezegd kan worden, zodra zij dit goedvinden en zich in staat stellen om gewapenderhand hunne onregelmatige vorderingen tegen ons, of tegen onze bondgenooten te doen gelden. Ik vernam, dat dit mijn gevoelen zal zijn, en dat ik in dien best zal blijven handelen, zoolang ik aan het bestuur van het land zal deel hebben. — Deze toespraak is herhaaldelijk met de levendigste blijken van goedkeuring toegesproken.

Het hoofdbestuur van de muntenleggenheden, betreffende de algemeene gezondheid in Engeland, heeft den 20 dezer eene bekendmaking wegens de cholera uitgevaardigd. Het zegt, dat te New-Castle en elders nu reeds is gebleken, dat de cholera nog even boosaardig als vroeger is in oorden, die voor hare uitbreiding gunstig zijn. Het betreft, dat er sedert de laatste verschijning der cholera in Engeland niet meer

gedaan is, om in de steden de algemeene gezondheid te bevorderen. Het geeft hiervoor voorschriften, als mede voor de voeding en leefwijze. Ten slotte verklaart het collegie, op grond van veelvuldige ondervinding, dat er geen ziekte is, waartegen de mensch, zoo als in het bijzonder als de overheden, zoo veel door welberaamde voorbehoedmiddelen kunnen doen, als de cholera.

De jongste berichten uit New-Castle luiden eenigzins gunstiger; men ondervindt de vrucht van de genomen maatregelen.

FRANKRIJK.

Den 22 zouden de keizer en de keizerin de voorgenomen reis naar het noorden des lands aanvangen. Men zegt steeds dat de Keizer, in den tegenwoordigen stand van de binnen-en buitenl. zaken, ongaarne Parijs verlaat. Men verzekert ook, dat hij ontvreeden is met den loop van zaken in het Oosten en de, om zoo te zeggen, lijdelijke rol, welke Frankrijk deswege vervuld heeft, ten einde algemeene overeenstemming in Europa niet te verbreken. Men wil zelfs dat die geestgesteldheid des keizers zich heeft doen bespeuren in de aanspraak, welke hij in het kamp van Satory, bij de jongste wapenhouwing heeft gehouden. Hij heeft toen weder bijzondere hulde gebracht aan het leger, aan die uit het volk gatogen, aan tuicht onderworpen gewapende macht, die gevoel van plicht heeft, en die te midden van den vrede, waarin gewoonlijk zelfzucht en eigenbelang ten slotte alles verzwakt, die toewijding aan het vaderland onterzwakt bewaart, welke geground is op zelfverloochening en op liefde voor den roem, die op de verachting van de rijkdommen steunt.

Dit heeft de legers altijd tot de heilige bewaarplaats der eer gemaakt. Zoo bestaat er dan ook, zoo lang de vrede duurt, eene gemeenschappelijkheid van gevoelens, ik zou haast zeggen, eene soort van gelijken krijgsmansgeest tusschen onze en vreemde legers. Wij zijn hun genegen, wij achten hen, die gevoelens en handelen zoo als wij; en zoolang de staatkunde ze niet in vijanden verandert, strekt het ons ten genoege, ze als makkers en als broeders te ontvangen.

(De woorden verschillen nog al van de vroegere wettelijke afspraken op den vrede, en verklaren dan ook eenigermate zekere onrustbarende geruchten, welke dezer dagen in België hebben geleopen en welke in het Keulse dagblad weerklank hebben gevonden. Men blijft in België steeds zeer veel belang hechten aan de

trekkingen daardoor zal worden weggenomen. Die prins is den 11 naar Rijsel vertrokken. Ook H. M. koningin Victoria heeft twee lords ter verwelkoming van den keizer derwaarts gezonden.

Volgens de jongste berichten van bijkans alle Fransche graanmarkten, blijven de graanprijzen stijgende, terwijl de aanvour minder ruim is dan gewoonlijk in dezen tijd des jaars. Dit drukt ook de Parijsche beurs; te meer daar bij de toenemende stijging der prijzen, zoo binnen- als buiten 's lands men niet zonder bezorgdheid is voor het behoud der openbare orde. Deze besnoeiing kan niet anders dan ongunstig werken op de financiële gesteldheid des lands. Men sprak dan ook van eene geldleening, die de regering zou willen beproeven van 200 millioen, en uitgegeven zou worden in 3 pct. obligatien tot den prijs van 78 pct. Ook meende men dat de Bank, naar het voorbeeld van die van Engeland, eerstdaags het minimum van haar disconto weder zou verhoogen.

De heer Arago wordt dagelijks zwakker. Hij woonde H. Maandag de wekelijksche zitting der Academie van Wetenschappen niet bij.

De nieuwe keizer Napoleon, te Parijs, heeft den 20 dezer een bekendmaking uitgevaardigd, in den vorm van een bevel tot noorden betrekken niet 80 kuisramen, indien ten zuiden 88, ten oosten 52, en ten westen 58; in de vier gevels van de binnenplaats 152. Totaal 440 kuisramen.

BELGIË.

Koning Leopold heeft den 20, met de koninklijke prinsessen, de zitting van het statistiek congres bijgewoond. In die zitting is de beraadslaging aangevangen over de door het bestuur van het congres ontworpen schets van eenparige tabellen voor de verzameling van statistieke opzaven in de onderscheiden landen. De vergadering heeft zich reeds met de hoofdtrekken dier schets verenigd.

LUXEMBURG.

De heer Metz, lid van het afgetreden bestuur in de hoofdstad, is met 626 van de 639 stemmen tot lid van de wetgevende vergadering benoemd. Die keuze bevestigt, dat het tegenwoordig bestuur met vele moeilijkheden in de vergadering zal te kampen hebben.

PRUISSEN.

Terwijl, zoo als wij reeds gemeld hebben, te Weenen

eene vergadering geopend is van afgevaardigden van de Katholieke vereenigingen in Duitschland, is te Berlijn het Protestantische congres bijeengekomen. In zijne eerste vergadering, die bijgewoond werd door den voorzitter van het Pruisische ministerie, den heer von Mantuffel, is met bijna algemeene stemmen de Augsburgsche geloofsbelijdenis verklaard tot het grondbegrip van de geloofsbelijdenis van alle evangelisch-gezinde christenen in Duitschland, hoewel deze overigens gehecht mogen blijven aan de geloofsbelijdenis van hun bijzonder kerkgenootschap. De welsprekende Krumacher heeft bij de opening der vergadering eene hoogsttreffende rede gehouden.

De baron Alexander von Humboldt vierde den 20 dezer zijn 85sten verjaardag, onder een kleinen vriendenkring, op zijn landgoed, te Regel.

OOSTENRIJK.

Den 19 heeft te Weenen met ongemeenen luister de overgifte van de Hongaarsche teruggevonden kroon aan den Keizer plaats gehad.

Men verzekert, dat de graaf van Nesselrode, in den tegenwoordigen stand van zaken in het Oosten, den keizer van Rusland niet naar het kamp van Olmutz zou vergezellen.

SPANJE.

Het ministerie van generaal Lersundi is reeds weder afgetreden. Het heeft den 19 zijn ontslag genomen. De koningin heeft den graaf van San Luis (den heer Sartorius) ontboden en dezen de zamenstelling van een nieuw bestuur opgedragen. De heeren Castro, Roca, Domenech en generaal Blaser zouden deel van hetzelfde uitmaken; de heer Stevan Collantes, minister voor de openbare werken onder het afgetreden bestuur, zou in het ministerie blijven. Het schijnt dat deze nieuwe verandering een gevolg is van de zwakte des bestuurs onder de leiding van den generaal Lersundi, die weinig geschikt scheen aan de opgegeven moeilijkheden het hoofd te bieden. Het nieuw bestuur wordt gezegd in meer vooruitstrevende geest te zijn.

TURKIJE.

De zaken beginnen eene crisis te naderen. Men heeft berichten uit Konstantinopel tot den 12 Sept. De oude Turksche partij met de Ulama's aan het hoofd, die in den laatsten tijd zoo zeer tot oorlog aangedreven hebben, zouden den Sultan de keus hebben gelaten, of

Slechts tot den 13, den aanvang van het Bairamfeest, zou men den Sultan tijd gelaten hebben om zich te bedenken.

Men verzekert echter, dat de vredespartij ook niet stil zat, bedacht was den minister van oorlog te doen afzetten en de vereenigde vloten de Dardanellen te doen binnenvoeren, na niet tegen Rusland, maar tegen de bevolking in de hoofdstad.

Terwijl de zaken te Konstantinopel dus spoedig eene beslissende wending eehjeen te zullen nemen, deelen de Berlijnsche dagbladen de nadere depeeschappen, door den graaf van Nesselrode aan den Russischen gezant te Weenen gerigt, en daarvan aan de conferentie kennis te geven. In dat stuk worden de wijzigingen, welke de Porte in de Oostenrijksche nota heeft voorgesteld, onderzocht en meestal ongunstig verklaard. Rusland staat, nu hetgeen omtrent de gewijde oorden in den jongsten tijd gebleef is, op krachtiger waarborg voor het verloop, zegt dat het niet kan toegeven, dat de Porte noch opgehouden heeft te waken voor de regten der Grieksche kerk, daar, indien dit zoo ware, de klagen van de Russische zijde geheel ijdel zouden zijn. Op die wijs zou Rusland zelf erkennen, dat de zending van den Vorst Menchikov door niet geregtvaardigd werd.

Voorts komt Rusland, op zijn bevelen toon, op tegen de nopens het traktaat van Kainardj, dat de veranderingen, als of het niet uit dat traktaat reeds zou voortvloeijen, dat de Sultan de Christen bevolking zou moeten beschermen, en alsof Rusland niet geregtigd zou zijn, voor de strikte naleving van dat traktaat te waken.

Vooral echter acht Rusland de wijziging onaanneemelijk, volgens welke de Porte zich slechts zou verbinden de (Grieksche) rechtgeloovige Kerk te doen genieten de voordeelen, welke aan de belijdenis van andere godsdiensten, onderdanen der Porte, zijn toegestaan. Hieruit zou ongelijkheid kunnen geboren worden, als men die bepalingen wilde ontduiken.

Ten slotte wordt gezegd: „De kwaadwillige bedoeling der ministers van de Porte wordt nog duidelijker, indien wij een voorbeeld, een mogelijk geval aanwijzen. Verondersteld het waarschijnlijk geval, dat de Latijnsche patriarch te Jertzaletn voorregten aan de Porte ontvinge, die de Grieksche patriarch niet heeft. Alle vorderingen van laatsgemelden zullen dan worden afgewezen, omdat hij onderdan der Porte is. Dezelfde bedenking zal door de Turksche minister kunnen geopperd worden wat betreft de Katholieke vestigingen in Palestina, zoodat het vervolg, een nieuw, in den jongsten tijd

vermeld voorrecht hun zal worden toegestaan, ten nadeele van de inlandische kerkgenootschappen.

Nopens opgemeld nader Russisch staatstuk leest men in het Engelsch Ministeriële Avondblad van den 21 het volgende:

In dit stuk geeft graaf Nesselrode, sprekende namens zijn keizerlijken meester, aan de nota, die de vier Mogendheden aan Rusland en Turkije ter aanneming voorstelden, eene uitlegging, die zoo lijnrecht in strijd is met de betoekenis, die hare opstellers er aan wilden hechten, dat zij, wanneer men haar aldus opvat, eene omschrijving wordt van de bepalingen, waarin Prins Menchikoff zijn welsprekend *ultimatum* aan den Sultan ter aanneming heeft opgesteld. Dit moet alzo aan Turkije volkomen regtvaardigen, in de oogen der Westersche Mogendheden ten opzichte van de gedraglijn, die het gevolgd heeft bij de weigering, om de nota in haren oorspronkelijken en ongewijzigden vorm aan te nemen, en bij gevolg kunnen deze Mogendheden niet langer bij de Porte op eene aanneming daarvan aandringen. Hieruit volgt, dat, daar, Rusland teruggekeerd is tot de houding, welke het eerst bij de zending van prins Menchikoff aannam, het geheele Oostersche vraagstuk gezegd kan worden, tot denzelfden staat te zijn teruggekeerd, als het zich vóór het begin der Engelsch-Russische oorlog.

Nietbegaanstaande dezen zonden wij het ernstigst aan de heeren van zaken, willen wij de hoop hebben, met allen zaken, dat het vraagstuk nog op eene vredelievende wijze zal beëindigd worden.

De tijdingen uit Weenen zijn vrij uiteenlopende; sommigen stellen de Conferentie over de Oostersche zaken als geheel onontbonden voor, ten gevolge van verschil tusschen Oostenrijk en Pruisen enerzijds en Frankrijk en Engeland anderzijds, over de nopens de Porte te volgen staatkunde. Anderen meenen dat het doel van alle bemiddelende mogendheden hetzelfde blijft, namelijk, de Porte te nopen tot de gave aanneming van het bekende Weener ontwerp; doch dat elke mogendheid op zich zelve het recht behoudt, om daartoe meerder of minder krachtige taal te bezigen.

De gezamenlijke verklaring der vier mogendheden luidt eenvoudig aldus:

Dat de nota van Weenen geen van de gevaren bevat, welke de verhevene Porte daarin vermeent te zien voor de soevereiniteits-regten des Sultans, gevaren uit vrees waarvoor de Divan aanvankelijk gearzeld heeft, die nota aan te nemen.

Bij die gezamenlijke verklaring, zou nu elke mogendheid hare bijzondere vrees. Met hier daad is hierin echter de kiem van de ontbinding, althans de schorsing van de Conferentie gelegen en zijn de woorden in het Engelsch ministeriële Avondblad voligt in dien zin op te vatten.

Van die zijde wordt bepaaldelijk tegen gesproken, dat de heer Reeves met nieuwe voorschriften voor den Britschen gezant naar Konstantinopel is vertrokken; de heer Reeves heeft geen diplomatische betrekking en kan de opening niet te vervullen; hij doet alleen eenige kleine zaken.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN VRIJDAG, 23 SEPTEMBER.

In deze zitting is ingekomen een kon. hoedschap, ten geleide van een ontwerp van wet, strekkende tot verklaring van het algemeen nut van den aanleg van eenen kustweg in Friesland. Verzending naar de afdeelingen.

Wordt overgegaan tot de benoeming van twee leden voor de Commissie voor de huishoudelijke bevoegde van de Kamer. Tot stemmingsnommers worden benoemd de heeren Stolle en de heer de Brauw.

Tot eerste lid der Commissie wordt wederom benoemd de heer Wintgens, en wel met 22 van de 39 stemmen. De heer van Hoëvell had 3 en de heer Mackay 2 stemmen.

Tot tweede lid derzelfde commissie wordt wederom benoemd de heer Mackay, en wel met 29 van de 39 stemmen. De heer van Hoëvell verkreeg 7 stemmen en de heer de Brauw 1; terwijl beide keeren 2 blanco-briefjes in de bus worden gevonden.

Daarna wordt overgaan tot de verkiezing van drie leden voor de commissie voor de stenographie. De leden der vorige zitting met die taak waren belast, waren de heeren Wintgens van Hoëvell en de Brauw.

Bij de eerste stemming wordt de heer Wintgens als zoon aangewezen met 32 van de 39 stemmen; de heer van Hoëvell bekwam 4 stemmen en de heer de Brauw 1; 2 blanco-briefjes.

Bij de eerste stemming voor het tweede lid erlangt de heer de Brauw 16 stemmen, van Hoëvell 14, de Brauw 8, Stolle 2 en de heer de Brauw 1 blanco-briefje. Niemand heeft de volstrekte meerderheid. Herstemming. Daarbij wordt de heer van Bosse met 7 stemmen benoemd. De heer van Hoëvell had 16 stemmen, de heer de Brauw 1; 1 blanco-briefje.

Bij de eerste stemming wordt de heer de Brauw,

met 28 stemmen, op nieuw benoemd. De heer van Hoëvell verkreeg 10 stemmen; 1 blanco briefje.

De Commissie wegens het Adres heeft haar ontwerp in gereedheid. — Danken, verzenden aan de afdeelingen.

Daar de heer GOEFRAU kennis heeft gegeven, dat hij door ongesteldheid verhinderd wordt voor alsnog aan de werkzaamheden der Kamer deel te nemen, stelt de voorzitter voor, dat de Ade afdeeling een nieuw lid benoemd voor de commissie wegens het adres. — Dienvolgens wordt de heer Maassen daartoe gekozen.

Hierna is de vergadering gescheiden. (Morgen onderzoek van het ontwerp van 't adres in de afdeelingen.)

's Gravenhage, 23 September.

Het Staatsblad n°. 104 bevat een besluit van 15 dezer tot openstelling eener tijdelijke heerbaan, loopende op het kantoor ter Apel.

Z. M. heeft benoemd tot burgemeester van Heemstede, Berkenrode en Bennebroek mr. M. S. P. Pabst, voorts aan R. Middelkoop jr., op verzoek, eervol ontslag verleend als burgemeester van Capelle en Vrijhoef van Capelle, en aan R. J. Waltman, mede op verzoek, uit zijne betrekking van plaatsvervanger van den kantoorregter te Vlissingen.

De Uitgevers-Directeuren van *de Grondwet* hebben heden aan den Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal den volgenden brief toegezonden:

Aan den Hoog Edelen Gestrengen Heere Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Hoog Edelen Gestrengen Heer!

De uitgevers-directeuren van het dagblad *de Grondwet*, hebben met leedwezen kennis genomen van het besluit der Tweede Kamer, op 23 Julij jl. in comité-Generaal genomen.

Wij hebben het afstaan aan een dagblad van een exemplaar der gedrukte stukken van wege de Kamer en het bezenden van een exemplaar van dat dagblad afwijzen aangemerkt als een ruithandel. Het afstaan schreven wij toe aan het verlangen van een der takken der Volksvertegenwoordiging, om, hetgeen zij tot stand bracht, zoo spoedig mogelijk aan de publieiteit over te leveren; het aanbieden van ons dagblad was dus niets anders dan de betamende hulde, aan de Staten-Generaal der Nederlanden gebragt.

De uitgevers-directeuren van *de Grondwet* meenen dan ook, ondanks bedoeld besluit der Tweede Kamer van 23 Julij jl., te moeten voortgaan met het gezamenlijk bezenden ten dienste van die Kamer van een exemplaar in hunner courant, waarvan zij de eer hebben UHEG. bij dezen kennis te geven.

Met hoogachtung hebben zij de eer te zijn, enz.

Met gendegeen zien wij, dat ook de *Nieuwe Rotterdamse Courant* dezelfde gedraglijn gevolgd en een gelijksortigen brief aan den Voorzitter der Tweede Kamer gerigt heeft.

De Uitgevers-Directeuren van *de Grondwet* hebben heden aan den Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal den volgenden brief toegezonden:

Aan den Hoog Edelen Gestrengen Heere Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Hoog Edelen Gestrengen Heer!

De uitgevers-directeuren van het dagblad *de Grondwet*, hebben met leedwezen kennis genomen van het besluit der Tweede Kamer, op 23 Julij jl. in comité-Generaal genomen.

Wij hebben het afstaan aan een dagblad van een exemplaar der gedrukte stukken van wege de Kamer en het bezenden van een exemplaar van dat dagblad afwijzen aangemerkt als een ruithandel. Het afstaan schreven wij toe aan het verlangen van een der takken der Volksvertegenwoordiging, om, hetgeen zij tot stand bracht, zoo spoedig mogelijk aan de publieiteit over te leveren; het aanbieden van ons dagblad was dus niets anders dan de betamende hulde, aan de Staten-Generaal der Nederlanden gebragt.

De uitgevers-directeuren van *de Grondwet* meenen dan ook, ondanks bedoeld besluit der Tweede Kamer van 23 Julij jl., te moeten voortgaan met het gezamenlijk bezenden ten dienste van die Kamer van een exemplaar in hunner courant, waarvan zij de eer hebben UHEG. bij dezen kennis te geven.

Met hoogachtung hebben zij de eer te zijn, enz.

Met gendegeen zien wij, dat ook de *Nieuwe Rotterdamse Courant* dezelfde gedraglijn gevolgd en een gelijksortigen brief aan den Voorzitter der Tweede Kamer gerigt heeft.

Een Parijsch Correspondent der *Breslauer Zeitung*, geeft de volgende belangrijke mededeeling:

Aan het ministerie van buitenlandsche zaken worden al de stukken bijeengezameld, welke de vijandelijke gezindheid van België, Frankrijk en de mogelijke eischen van Louis Napoleon op den Nederlandschen nabuur bevatten. Da heer Dronin de L'Isle, die de Belgische regering heeft overtuigd, dat België aanleiding tot maatregelen zal geven, welke het onafhankelijk der rijke overzeesingen en van den keizerliken heerscher. Wij hebben die mededeeling der heer Morny te danken, die in zijne hoedanigheid van president der zinkmijn-maatschappij van *la Vieille Montagne*, den tegenwoordigen Directeur, den heer Saint Paul bezocht, wien hij meende in vertrouwen te moeten mededeelen, dat Louis Napoleon een manifest zou uitvaardigen, waarin hij het volgende zou te kennen geven: De rust en de zekerheid van Europa, alsmede het bestaan des Keizerrijks eischen de verplichting van een bevriend nabuur, namelijk de Belgische regering, om België tegen de woelingen der partijen, die in dat land bestaan. De tegenwoordige constitutie is de bron van al het kwaad. De Belgische regering zelve voelt behoefte om ze te wijzen. Zoodanige wijziging zal de grondslagen tot het behoud van den vrede in Europa leggen en de waarborgen der staatkundige economische betrekking van Frankrijk tot België bepalen.

Ten vijfde die uwerlandse hervorming met kracht door te zetten, zal de Keizer der Franschen, dat het voorbeeld van Rusland, eenige aangrenzende provincien van België moeten bezitten om zoowel zijn Rijk als het grondgebied van den koning van België, voor wanordelijke toegeden te behoeden. Napoleon III ziet plegtig af van elke begeerte tot verovering. In het belang van het conservatief Europa handelt hij. Hij ziet zich op het voorbeeld van Rome, tevens de belofte gevende, om zooodra de

voorzichtige wijzigingen in de regering zullen gebragt zijn, de grondgebied van België te ontruimen. Wij stellen het daar laten of de Heer de Morny zich al dan niet zoo bepaald hebbe uitgedrukt: men is gewoon dergelijke plannen niet zoo openlijk te bespreken. Indien wij echter de onrustige toestanden in België, waarvan men met zekerheid kan zeggen, dat zij door Fransche woelgeesten in veroorzaakt geworden, in verband brengen, dan schijnt het plad om onder een of ander redelijk voorwendsel in België tusschen beiden te treden, waarschijnlijk genoeg.

Naar men vernemt is door Z. M. tot commissaris van politie te Rotterdam benoemd, den heer O. Cardinaal, te Groningen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft bepaald, dat de verkiezing van een lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in het kiesdistrict Haarlem ter vervanging van den heer VAN VOORST, zal geschieden op Donderdag 20 October e. k.

De Algemeene Rekenkamer heeft bekend gemaakt, dat weder bij haar is overgebragt voor eene som van zes duizend gulden aan ingetrokken muntbiljetten van f 1000 en f 500, zoodat thans, met in begrip der bij vorige aankondiging bekende som van f 12 325 000, voor een bedrag van muntbiljetten van f 19 901 000 krachtens deze wet uitgegeven, is ingetrokken.

Wij vernemen, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken involge 's konings magtiging, dezer dagen concessie heeft verleend tot aanleg en exploitatie van eenen spoorweg uitgaande van Vlissingen en van daar leidende over Middelburg, het Sloe, Goes en de Oosterschelde langs Bergen-op-Zoom Roozendaal Breda en 's Hertogenbosch tot de Maas tegen over Venlo. De weg is dezelfde als waarvan in een der jongste n^o van *de Grondwet* wordt gesproken en die daar genoemd werd weg van Vlissingen naar Maastricht, hetgeen toen echter onjuist was. De weg zal in verbanding komen met den onlangs door de Pruisische Regering geconcessioneerden weg van Venlo naar Vierassen (Pruissen) en zal op die wijze over de Aken-Dusseldorffer-Eisenbahn naar den eerlang te openen Aken-Maastrichtschen spoorweg leiden.

Blijkens eene van Zr. Ms. minister-resident bij het Hof van Beieren ontvangene mededeeling, is de Beiersche regering toegetreden tot de door Pruisen voorgeslagen tijdelijke opheffing der rechten op den invoer van granen, meel en peulvruchten, benevens van daaruit vervaardigde eetwaren, en zal tot rekenen van den 15 September jl. tot ultimo December 1858.

* Z. Ex. de baron de Graney, luitenant-kolonel en minister-resident van Z. K. H. den grootkoning van Meissen bij het Nederlandsche Hof, die gedurende eenigen tijd in het hotel Fuhri heeft doorgebracht, is van daar naar Parijs vertrokken, alwaar Z. Ex. de baron de Graney bij het Hof van Frankrijk is voorgeleden. Hij gemeld titel is afgestapt de vice-admiraal Mary, met familie, komende van Washington.

Morgen, zaterdag avond, zal in den Franschen Schouwburg worden opgevoerd: *Hajjide ou le secret*, Opera-comique in drie bedrijven.

Bij de plaatselijke commissie van geneeskundig toezicht te Rotterdam zijn aangegeven op den 22 Sept. 47 cholera-liders 16 herstelden en 29 overleden.

Nadat zich eenige sporen van cholera in Amsterdam hebben vertoond, is door Burgemeester en wethouders ter algemeene kennis gebragt, dat voorloopig het lokaal ter verpleging van cholera-liders is in gebruik gebragt en wel naast het Paleis van Justitie op de Prinsengracht. Geene lieden van aan of onder de zwaarte zullen in de herker of op de begraafplaatsen in de stad begraven moet in een declaratoir van den geneesheer blijken, dat deze niet aan de cholera is gestorven en dat declaratoir moet door den voorzitter der plaatselijke geneeskundige commissie worden gevisceerd. Ten behoeve der buitenbuurten zullen de Raam- en weteringbarrières, benevens de vaarwegen spoort tot nadere beschikking des nachts openstaan.

Door het gemeente-bestuur van Brielle is, ten gevolge van eenige gevallen van cholera, welke zich in die stad hebben vertoond, eene commissie tot hulpbetoon benoemd, ten einde alle zoodanige maatregelen te nemen als tot voorkoming, betengeling en vermindering dier ziekte kunnen bijdragen, bestaande uit de Huijsman, Beijers en v. d. Lugt Melsert.

Men meldt uit Groningen dat de commissie van zaken daar eene opzettelijke vergadering heeft gehouden, om een voorstel van heeren de Grooten te behandelen, om onder de tegenwoordige omstandigheden, bij het uitbreken der cholera in sommige steden van ons

hand, de kermis, die op den 28sten dezer zou moeten plaats hebben, niet te houden.

Uit ZUTPHEN schrijft men ons van den 22sten: Gister avond omstreeks half tien ure, ontwaarde men van de wallen dezer stad in de richting van Gorssel een felle brand. Heden morgen vernemen wij dat er in dat dorp eene bakkerij met annex schuur tot op den grond zijn afgebrand. De meubelen, benevens alle de in de schuur aanwezige schors, welke juist heden zoude weggeladen worden, zijn eene prooi der vlammen geworden. — Het treurigste is echter dat een knapje van 13 jaren in den brand is omgekomen. De vader, die hetzelfde zocht te redden, moet belangrijke brandwonden bekomen hebben. De oorzaak is nog onbekend. — De gebouwen alsmede de schors waren geassureerd.

(Een latere brief meldt ons, dat de vader van het zoo ongelukkig omgekomen kind, bereids aan de bekomene brandwonden is overleden.)

Op den 21sten dezer promoveerde aan de Hoogeschool te Groningen, in de beide regten, de heer G. E. C. de Boer Mazier, van Zwolle, op Theses.

De heer Mr. J. J. Cremers is te Groningen tot wethouder herbenaemd.

De arr. rechtbank (1ste Kamer) te Amsterdam heeft bepaald, dat de pleidooijen in de zaak van de stad Leiden tegen den staat, over het Haarlemmermeer, zullen worden gehouden op 15, 16, 22 en 23 Nov. aanstaande.

Den 7 October aanstaande zal voor het Provinciaal Gerechtshof in Zuidholland behandeld worden de zaak van J. A. B. V. K. ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Hillegersberg, beschuldigd van in zijne betrekking van ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Hillegersberg van de door hem in het jaar 1852 ontvangene gelden, ontvreemd te hebben eene somma van f 1173.26 De beschuldigde, die zich aanvankelijk door de vlucht aan de nasporingen der Justitie had weten te onttrekken, werd evenwel later aangehouden. Het Op. Min. zal in deze zaak worden waargenomen door den adv. gen. den heer Mr. W. la Grappe Dominicus.

Voorloopig verkort Verslag omtrent de uitkomsten van den Oogst en den toestand van den Veestapel in de provincie Noord-Holland.

De bouw van tarwe heeft in 1853 vrij gunstige resultaten opgeleverd; want later, bij meer gunstige weersgesteldheid, heeft het gewas zich hersteld, zoodat de oogst over het algemeen matig kan geheeten en vrij wel gelijkstaande met vorige jaren. De oogst van rogge is zeer verschillend uitgevallen. In Gooiland, waar de cultuur vrij belangrijk is, was het resultaat gunstig, met uitzondering slechts van Hilversum. Ook in het noorden van de provincie was de oogst vrij voldoende, zoodat men mag aannemen, dat over het algemeen genomen, de rogge wel zooveel zal opleveren als in het voorgaande jaar. Daarenboven was de kwaliteit van het graan bijna overal zeer bevredigend, en leverde op vele plaatsen wel 5 Nederl. ponden meer dan in het voorgaande jaar, maar vooral de haver, hebben een zeer voldoende opbrengst; zoowel de quantiteit als kwaliteit laten zich wenschen over, zoodat deze gewassen ruim zooveel zullen opleveren als in het voorgaande jaar, ofschoon ook dat jaar op zichzelf niet ongunstig mag geheeten. De boekweit is zonder uitzondering overal onvoldoende geslaagd. Op vele plaatsen in Gooiland berekende men den oogst op een vierde meer dan de gewone opbrengst, terwijl het mud wel zes pond zwaarder woog dan in het vorige jaar. Het minst bevredigend schijnt de uitslag welken de cultuur van koolzaad heeft opgeleverd. De vele regens en de late vorst zijn voor dit gewas nog al schadelijk geweest, zoodat de opbrengst niet meer dan middelmatig is. Ook over de minder deugdzame kwaliteit wordt op sommige plaatsen geklaagd. Van de andere zaden leverde het mostaardzaad een gewoon gewas, terwijl het karweizaad, waarvan de cultuur zich schijnt uit te breiden, met voordeel gekweekt werd en veel opbragt. De erwten en boonen zijn best geslaagd en hebben veel opgeleverd. Op de meeste plaatsen mogt het gelukken, deze vruchten onder gunstige weersgesteldheid binnen te brengen. Het is echter bij en daar de worm eenige afbreuk deed, liet ook op andere plaatsen niets te wenschen over. Tegen het einde van den zomer is de aardappelenziekte op nieuw uit en verspreidde zich over den tijd over bijna de geheele provincie. Maar gelukkig heeft de goede weersgesteldheid in Augustus en September de uitbreiding van de ziekte tegengehouden en als het ware aan de vermindering van de gestorven plant nieuwe groeikracht gegeven. Door die verandering is dan ook de aardappelen-cultuur beter uitgevallen dan men dacht, en, ofschoon op onderscheiden plaatsen de opbrengst slechts met een half gewas gelijkstaat, mag men het toch veilig voor houden, dat de oogst in het algemeen niet zal opleveren dan in het jaar 1852. De kwaliteit is zeer verschillend. Op vele plaatsen bleef de vrucht klein en stijf, maar elders

liet zij niets te wenschen over. In het algemeen mag men het er voor houden dat ook de qualiteit bij die van andere jaren niet zal achterstaan. De cultuur van vlas gaf vrij goede uitkomsten. De oogst is gelijk aan dien van gewone jaren. Het gras is aanvankelijk slecht gegroeid. Later is het welig opgekomen, maar toch niet in die mate, dat de eerste kooi-oogst zooveel heeft kunnen opleveren als het voorgaande jaar. Men mag echter verwachten dat de nasnede uitmuntend zal uitvallen, aangezien overal zeer veel en zeer deugdzame etgroen aanwezig is. De geheele oogst zal dan voldoende zijn, ofschoon toch naar alle waarschijnlijkheid iets minder ruim dan in 1852. De warmoezereijen in den omtrek van Amsterdam gaven slechts matige uitkomsten. In de omstreken van Haarlem en Alkmaar, was het beter gesteld, en heeft men van de tuinvruchten een ruimen oogst kunnen inzamelen. Alleen snij- en spersieboonen maken hierop algemeen eene uitzondering. Eene ziekte, welke zich bij deze vruchten vertoont heeft, deed de opbrengst zeer schraal blijven. Met den oogst van boomvruchten is men zeer wel te vreden. Appelen en peren zijn beide vrij overvloedig, en zouden nog in veel grootere hoeveelheid aanwezig zijn, zoo niet zware winden in den bloeitijd veel hadden doen verloren-gaan. Met de steenvruchten is het daarentegen mede zeer slecht gesteld. Het koude voorjaarsweder en vooral de nachtvorsten hebben veel kwaad gedaan, waardoor de hoeveelheid perziken en abrikozen zeer schaarsch is uitgevallen. De druiven zijn ten eenen male mislukt. De ziekte welke zich in 1852 bij die vrucht openbaarde, heeft zich dit jaar op nieuw vertoond, en wel in een nog meer ernstig karakter. Omtrent den groei van keesters en boomen zijn zeer gunstige berichten ontvangen. Alle houtsoorten zijn uitmuntend gewassen. De toestand van den veestapel is over het algemeen gunstig. Of de longziekte dit jaar meer of minder hevig is dan in 1852, kan nog niet met juistheid worden opgegeven. Waarschijnlijk zullen de cijfers der sterfte in de beide laatste jaren zeer weinig verschillen. Schapen en paarden waren gezond, daarentegen hebben de varkens op onderscheidene plaatsen door de gewone ziekte bijzonder veel geleden. De zuivelbereiding liet meestal weinig te wenschen over, zoodat de productie van hoter en kaas aanzienlijk mag heeten. Door den toenemenden uitvoer naar Engeland zijn de prijzen van deze artikelen en eveneens van alle veesoorten bijzonder hoog gestegen, en bedragen zij nog aanmerkelijk meer dan in het jaar 1852. Alles te zamen genomen bestaat er dus ruimschoots stof tot tevredenheid over den toestand van den Noord-Hollandschen landbouw gedurende het loopende jaar. (Staats-Courant.)

Voor den handel tussehen Amsterdam en Rotterdam is door den heer J. J. van der Maaden te Amsterdam eene hoogst nuttige onderneming in uitvoering gesteld. Hetzelve heeft een schroefstoomboot, welke twee malen de reis vice-versa zal doen. Die boot is zeer geschikt tot het vervoer van goederen en het kan niet anders of de ijerige ondernemer zal spoedig tot zijn voordeel ondervinden dat hij in eene ware behoefte des handels heeft voorzien.

Het officieele Luxemburgsche blad bevat een besluit van den minister van finantien, waarbij tot het einde des jaars de invoerrechten op granen, meel en peulvruchten worden afgeschaft.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 23 September 1853.

Nederland. Pct.		Rusland.	
Ned. W. Schuld. 2 1/2	61 7/8	Hops 1798/1816	5 108
Dito Certificat. 3	75 1/2	Dito 1829/1829	5
Dito Dito 4	98 1/2	Cert. 1831/1838	5
O. I. Leening. 4		Dito Dito	4 1/2
Amort. Syndic. 3 1/2		Dito Hope	4
Hand.-Maats. 4 1/2		Dito Stieglitz	4
Belgie.		Dito ditto 5e Ser.	4
Certificaten. 2 1/2		Tusschr. Assig.	6
D° Bothschild. 2 1/2		Certificat. ditto	6 74 1/2
Frankrijk.		Polen.	
Obligatiën. 3		Obligatiën. 4	
Spanje.		Oostenrijk.	
Nieuwe. 1	22 1/2	Metalliek. 5	80 1/2
Dito Baitenl. 3		Dito bet. Amst. 5	93 1/2
D° Binnenl. 3	42 1/2	Dito letter B. 5	93 1/2
Bew. Sp. Com. 5 1/2		Dito 1847	2 1/2 41 1/2
Amort. Schald.		Dito 1851/1852	2 1/2 41 1/2
Portugal.			
Londen nieuwe. 5	38 1/2		
Dito uitgest. 4			

FRANKFORT, Donderdag, 22 Sept. 5 pct. Metal. 85; Bankact. 1460; 1 pct. Spanje 22 1/2; 3 pct. dito 42 1/2; wiss. op Weenen 108 1/2.

Van Oostenrijksche fondsen waren de Metalieken willige de Bankactien flauwer; de Spaansche fondsen waren me lager.

LONDEN, Donderdag 22 September. Consols op tijd. 94; Mex. N. 3 pct. 24 1/2; Peru N. 4 1/2 pct. 75; Gren. Uit 9; Spanje 1 pct. 22 1/2; dito Certificaten 5 1/2

PARIJS, Donderdag 22 September. Fr. 4 1/2 pct. op 101.80; dito 3 pct. op t. 76.90; Spanje binnenl. 3 pct. 42 1/2; dito 1 pct. 22 1/2.

WEENEN, Donderdag 22 September. N. Metal. 93 1/2; Lett. B 107 1/2; wiss. Londen 10.48.

Advertentiën.

IN DE RIJTUIGMAGAZIJNEN

M. L. HERMANS EN COMP.

te 's Hage, zijn op dezen oogenblik voorhanden, een aantal zeer goede Tweede Handsrijtuigen, welke gedurende den zomer zijn overgenomen, terwijl er ook steeds een groot assortiment Nieuwrijtuigen in voorraad is. (111)

ALLART en VAN DER MADE, te Amsterdam, hebben alle Boekhandelaren door het geheele Rijk GRATIS verkocht gesteld:

HET PROSPECTUS,

BENEVENS PROEVE VAN DE BEWERKING VAN EEN ZEER BELANGRIJK WERK, GETITELD:

WANDELINGEN,

In de tuinen van het Koninklijk Zoologisch Genootschap.

NATURA ARTIS MAGISTRA,

te AMSTERDAM.

DOOR

JOHANNES.

VERSIERD EN OPGEHELDERD DOOR CIRCA 200 AFBEELDINGEN VAN DE VOORNAAMSTE ZOOGDIEREN.

Dit werk zal worden uitgegeven volgens voorwaarden van inteskerking en prospectus. Wekelijks zal een klein folio druks het licht zien; 52 zulke afleveringen vormen een lijvig boekdeel, waarmede het werk compleet is. De prijs van het geheele werk is f 4; dus nog geen 8 cents in de week.

De aard van dit werk, eenig in zijne soort, maakt het hoogst belangrijk, ja onmisbaar voor iedereen, welken stand der Maatschappij hij ook geplaatst zij, en dat gevoegd bij den ongemeen lagen prijs, doet Uitgevers met vertrouwen op de belangstelling en den bijval van het publiek, en dus ook op een ruimen afzet rekenen.

Men gelieve voorts het Prospectus en de proeve van bewerking, welke in elken boekwinkel om niet en bij ieder te bekomen zijn, te lezen. (112)